

Рекомендація № R (93) 1
Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам
про ефективний доступ до закону і правосуддя
для найбільш вразливих верств населення

*Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи
на 484 засіданні заступників міністрів 8 січня 1993 року*

(неофіційний переклад)

Комітет Міністрів у відповідності з положеннями статті 15(b) Статуту Ради Європи,

нагадуючи, що згідно з Європейською конвенцією з прав людини держави-учасниці заявили про свою прихильність правам людини і основоположним свободам;

посилаючись на Резолюцію (76) 5 про безоплатну правову допомогу в цивільних, господарських і адміністративних справах і Резолюцію (78) 8 про безоплатну правову допомогу і юридичні консультації, Рекомендацію № R (81) 7 Комітету Міністрів державам-членам про заходи з полегшення доступу до правосуддя і резолюції Організації Об'єднаних Націй щодо прав людини і крайньої бідності, зокрема Резолюцію 46/121 Генеральної Асамблеї від 17 грудня 1991 року і Резолюцію 1992/11 Комісії з прав людини від 18 лютого 1992 року, а також на дослідження Міжнародного руху "АТД — Четвертий світ" "На шляху до загальнодоступного правосуддя: механізми правової допомоги і деякі місцеві ініціативи з точки зору сімей, що потерпають від крайньої бідності" [H(92)2];

будучи занепокоєним становищем найбільш вразливих верств населення, тобто осіб, які є особливо нужденними, маргіналізованими або виключеними із суспільства в економічному, соціальному і культурному відношеннях;

вважаючи, що злиденна бідність дедалі позбавляє чоловіків і жінок можливості практично здійснювати свої права, які мають забезпечуватися без будь-яких відмінностей у відповідності зі статтею 14 Європейської конвенції з прав людини;

будучи переконаним, що зусилля задля розширення доступу до закону і правосуддя набудуть повної ефективності лише як частина всеосяжної, послідовної та перспективної політики, спрямованої на ліквідацію злиденності у співробітництві із зацікавленими групами населення;

посилаючись на принцип неподільності прав людини, згідно з яким здійснення цивільних і політичних прав, зокрема тих, які закріплені в пункті 3(с) статті 6 і в статті 13 Європейської конвенції з прав людини, втрачає свою ефективність, якщо економічні, соціальні та культурні права не мають рівного захисту;

знов підтверджуючи, що прихильність правам людини пов'язана з повагою до людської гідності, особливо щодо доступу до закону і правосуддя для найбільш вразливих верств населення;

нагадуючи, що, крім права доступу до закону і правосуддя, передбаченого в статті 6 Європейської конвенції з прав людини, інші положення Конвенції, зокрема статті 2, 3 і 8, також є застосовуваними до найбільш вразливих верств населення так само, як і інші правові документи Ради Європи, наприклад Європейська соціальна хартія;

вважаючи, що ця Рекомендація спрямована на вдосконалення існуючих систем юридичного консультування і правової допомоги, особливо щодо найбільш вразливих верств населення, і, відтак, має доповнити механізми, котрі діють відносно інших категорій населення, для яких ці системи були розроблені,

рекомендує урядам держав-членів:

1. Сприяти доступу найбідніших верств населення до закону ("праву на захист законом") шляхом:

a) заохочення, де це є необхідним, дій з підвищення обізнаності правників щодо проблем найбідніших верств населення;

b) заохочення розвитку служб юридичного консультування для найбідніших верств населення;

c) відшкодування вартості юридичних консультацій для найбідніших верств населення наданням безоплатної правової допомоги, не виключаючи здійснення невеликого внеску особами, які користуються такою допомогою, там, де цього вимагає внутрішнє законодавство;

d) сприяння створенню, коли це видається доцільним, консультаційних центрів у районах проживання бідноти;

2. Сприяти ефективному доступу найбідніших верств населення до позасудових методів розв'язання конфліктів шляхом:

a) розширення участі недержавних організацій чи добровільних організацій, які надають допомогу найбіднішим верствам населення, в таких квазісудових формах розв'язання конфліктів, як посередництво і примирення;

b) надання безоплатної правової допомоги та інших форм допомоги в застосуванні таких методів розв'язання конфліктів;

3. Сприяти ефективному доступу найбідніших верств населення до судів, зокрема:

a) поширенням надання безоплатної правової або інших форм допомоги на всі судові інстанції (цивільні, кримінальні, господарські, адміністративні, соціальні, тощо) та на всі змагальні або незмагальні процеси незалежно від того, в якій якості виступають відповідні особи;

b) наданням безоплатної правової допомоги найбіднішим особам, які не мають громадянства або є іноземцями, і в будь-якому випадку, коли вони постійно проживають на території держави-члена, в якій має відбутись провадження;

c) визнанням права обвинуваченого на допомогу належно кваліфікованого адвоката за вибором, наскільки це можливо, і за адекватну винагороду;

d) обмеженням обставин, за яких компетентні органи можуть відмовити в наданні безоплатної правової допомоги, переважно тими випадками, коли підставами для відмови є неприйнятність чи явно недостатня вірогідність виграшу справи або коли надання безоплатної правової допомоги не є необхідним у інтересах правосуддя;

e) спрощенням порядку надання безоплатної правової допомоги найбіднішим верствам населення і розглядом питання про негайне надання тимчасової правової допомоги за наявності такої можливості;

f) розглядом питання про створення можливостей для недержавних організацій або добровільних організацій, які опікуються найбіднішими верствами населення, надавати допомогу в доступі до суду особам, котрі перебувають у такому залежному і нужденному становищі, що не можуть самі захистити себе; така допомога має стосуватися як провадження в національних судах, такі провадження в Європейських Комісії та Суді з прав людини та інших міжнародних судових інстанціях;

4. В рамках своєї загальної політики, спрямованої на ліквідацію крайньої бідноти, в усіх можливих випадках консультуватися з недержавними організаціями, які опікуються питаннями цієї Рекомендації, і з добровільними організаціями, які надають підтримку найбіднішим верствам населення.